

פאה פרק א משנה א

תלמוד תורה כנגד כולם

הקדמה:

עיין בדברי המדרשים:

בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא מדעת אומן [=בעל מקצוע]. והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות [=מחברות ופנקסים] יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין.
כך היה הקדוש ברוך הוא, מביט בתורה ובורא את העולם.
והתורה אמרה: "בראשית ברא אלוקים" - ואין ראשית אלא תורה, שנאמר "ה' קנני ראשית דרכו".

(בראשית רבה א, א)
מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלים את התורה - אתם מתקיימין, ואם לאו - אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.
(שבת פח.)

1. א. השלם את הטבלה:

משל	נמשל
פלטין (ארמון)	
אומן	
דיפתראות ופינקסאות [= מחברות ופנקסים]	

ב. כתוב בלשונך את המשל ואת הנמשל.

2. מה ניתן ללמוד מהמדרשים האלו על החשיבות של שמירת התורה והמצוות לקיום העולם?

רישא:

אלו דברים שאין להם שעור.
הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

3. א. סמן את הכותרת של הרישא.
ב. כמה מצוות מזכירה המשנה ש"אין להם שיעור"?

4. הסבר את המושג: "אין להם שיעור".

5. הסבר את המצוות הבאות:
פאה -

ביכורים -

ראיון -

6. א. מה זה אומר ש"אין שיעור" למצוות גמילות חסדים?

- ב. מה זה אומר ש"אין שיעור" למצות תלמוד תורה?

7. עיין בפירוש ר' עובדיה מברטנורא (נמצא בעמ' 78):
אלו דברים שאין להם שיעור... גמילות חסדים דבגופו, כגון ביקור חולים ולקבור מתים וכיוצא בהן.
אבל גמילות חסדים דבממונו, כגון פדיון שבויים ולהלביש ערומים ולהאכיל את הרעבים וכיוצא בהן - יש להן שיעור,
שיתן בכל פעם שתבא מצוה כזו לידו - חמישית מן הריח שבנכסיו, ותו לא מחייב.
דהכי אמרינן: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש.
א. מהו "גמילות חסדים בגופו"? הבא דוגמה.

- ב. מהו "גמילות חסדים בממונו"? הבא דוגמה.

ג. על פי הרע"ב – מהו ההבדל בחובת האדם בין "גמילות חסדים בגופו" ל"גמילות חסדים בממונו"?

הלכך מבעי ליה לאינש לאפרושי [לכן צריך אדם להפריש] חמישית הריוח בכל עת, כדי שיהא מצוי כל זמן שיבא גמילות חסד לידו שיקיימנו, ובהכי נפיק [ובכך יוצא] ידי חובתו.
ד. מהי המלצת הרע"ב למעשה?

סיפא:

אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקִימָת לוֹ לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו; ותלמוד תורה כנגד כלם.

8. א. סמן את הכותרת של הסיפא.
ב. כמה מצוות מזכירה המשנה ש"אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקִימָת לוֹ לעולם הבא"?

9. הסבר את המושג: "אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקִימָת לוֹ לעולם הבא". מהי ה"קִימָת" ומהם ה"פירות"?

10. עיין בדברי הרמב"ם (נמצא בעמ' 77):
וענין מה שאמר: "אוכל פירותיהן והקִימָת לוֹ" - מה שאומר לך:
כי המצוות כולן נחלקין בתחילה על שני חלקים:
החלק האחד - במצוות המיוחדות לאדם בנפשו במה שיש בינו ובין הקדוש ברוך הוא, כגון ציצית ותפילין ושבת ועבודה זרה.
והחלק השני - במצוות התלויות בתועלת בני אדם קצתם עם קצתם, כגון אזהרה על הגניבה והאונאה והאיבה והנטירה, וכגון הציווי באהבת איש את חברו, ושלא נסית אדם להזיק לחבירו, ואל יעמוד על דם רעהו, וכבוד אבות והחכמים שהם אבות הכל.
א. הרמב"ם מחלק את המצוות לשני סוגים.
מהם שני הסוגים? הבא דוגמה אחת לכל סוג.

- וכשיעשה האדם המצוות המיוחדות לנפשו, מה שיש בינו ובין בוראו, תיחשב לו לצדקה, ויגמלוהו הקב"ה עליה לעולם הבא...
ב. מהו השכר על קיום מצוות שבין אדם למקום?

- וכשיעשה האדם המצוות התלויות בתועלת בני אדם זה עם זה, כמו כן תיחשב לו לצדקה לעולם הבא, לפי שעשה המצווה,
וימצא טובה בעולם הזה, בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם, כי כשינהג מנהג הזה ונהגו אחרים כמנהגו, יקבל כמו כן שכר מהעניין ההוא.
ג. מהו השכר הכפול על קיום מצוות שבין אדם לחברו?

ד. על פי הרמב"ם מהם ה"פירות" של המצווה שהאדם "אוכל" בעולם הזה?

וכל המצוות שבין אדם לחבירו נכנסות בגמילות חסדים...
 וכשתחקור על העניין הזה, תמצא תלמוד תורה שוקל כנגד הכל, כי בתלמוד תורה ידע האדם כל זה.
 ה. מדוע "תלמוד תורה" היא מצווה ששווה כמו כל המצוות האחרות?

11. דוגמה לשאלת בגרות (חורף תשעט):

תורה, מצוות ודרך ארץ

א. "אלו דברים שאין להם שיעור... וגמילות חסדים..." (פאה, פרק א', משנה א').

על פי הרב עובדיה מברטנורא, יש שני סוגים של גמילות חסדים.

- (1) ציין באיזה סוג של גמילות חסדים אין שיעור, וכתוב דוגמה אחת לסוג זה.
- (2) ציין באיזה סוג של גמילות חסדים יש שיעור, וכתוב מהו השיעור.